

aránt köteleznek, engem hazánk törvényei értelmében, akkor lehetett volna kérdőre vonni inkább, ha én a vaticani zsinatban kihirdetett hitágazatoknak mielőbbi kihirdetésével késedelmeskedem, — vagy azt épen elmulasztom vala!

Ime Nagyméltóságú Miniszter úr! ezek azon indokok, a melyek alapján én, ezen dogmaticai már meghozott, és a' jelen körülményekben továbbra nem is halasztható határozatok kihirdetése által elutasíthatlan püspöki köteletségemet teljesíttem, és ezen kihirdetést egyszersmind teljesen igazoltnak tartom, — még pedig mindazon rendeletekkel szemben, melyek a' királyi tetszvény iránt hozattak, illetőleg velem közöltettek.

Egyébként fogadja Nagyméltóságod kiváló nagyra becsülésem őszinte kifejezését, mellyel maradok

Nagyméltóságodnak

Székesfehérvárott 1871 Május 2-án.

alázatos szolgája

Jekelfalussy Vince

székesfehérvári megyéspüspök.

Jekelfalussynak ezen ügyből kifolyólag sok kellemetlenségben volt még része. Elkedvetlenül Rómába ment legjobb barátjához IX. Pius pápához s ott töltötte a szabadságharc utáni szenvedésektől és a királlyal való összetűzés következményeitől alaposan megrövidített hátralévő életét.*)

Barcsay Amant Zoltán.

Tanulság a fehérvári székesegyház megújításából.

A 15. SZÁZAD második felében épült Sz. Jakab templom a török után, vagyis 1702-től fokozatosan alakul át Sz. István plebánia egyházzá, kupola templomból téglalap alakúvá és pedig

*) Jekel- és margittalvi Jekelfalussy Vince régi törzsökös szepesi családból származott. Papi tanulmányait Rómában fejezte be. Hamar elnyerte az esztergomi kanonoki stallumot. A 48-as törvények szentesítése után rövidesen szepesi püspök lett. A nagy események alatt hazájához hű maradt és exponálta magát érte. A szabadságharc leveretése után először az Ujépiletbe hurcolták, majd egy ausztriai kolostorba száműzték. A reakció enyhülésekor megengedték, hogy Bécsben lakjon.

az akkori barokk stílusban. 1768-ban kész, 1772-ben fölszentelik, 1777-től püspöki székesegyház. 1868-ban van az első nagy javítása.

1935 szeptemberében kezdődik a második megújítása kívül is, belül is az egyházközség adakozásából. Ennek a tatarozásnak tanulságairól szeretnénk itt beszámolni.

1. A két torony vakolatának leverésekor mindnyájunkat meglepett, hogy alatta csúcsíves ablakok rejlenek. Kétségtelen tehát, hogy Sz. Jakab templom két tornyú volt és csúcsíves rendszerű. Ez a csúcsíves ablak a kifelé néző oldalakat díszítette: az északi torony északi mezejét, a déli torony déli lapját és mindkét toronynak nyugati oldalát. A gót izlésű ablakoknak csak felső része maradt meg, ez is kopott, hibás állapotban; de így is nagy érték! A csúcsíves bordák legépebbek a déli torony nyugati oldalán, a káptalani levéltár vasablaka fölött.

2. Megoldást nyert az a kérdés: igaz-e, hogy a székesegyház burkolata alatt a nyugati rész kriptája mind embercsonttal van teletömve? 1935 november 19-én ezt is megvizsgálták. Először az altemplom belső koporsófülkéi felett északon is, délen is megbontották a boltozat felső részét. A fal vastagsága után csak föltésföldet találtak és nem boltozatot a templom burkolata alatt. Második hely volt kívül, az északi oldal lábazatánál, ahol a köríves boltozat alól kiszedték a földet, de lefelé haladva sem látszott a sokat emlegetett nagy kriptá boltozata, vagy emberi csonttömege. Harmadik kísérlet: a templom belsejében, a nyugati félnek a közepén fölszedvén a vörös márvány burkolatot, leástak a kemény föltött földben 76x76 cm. alapon 120 cm. mélyre, a föltésben csak 3 kis darab csont került elő, vasrúddal még 100 cm-re leszúrtak, de boltozat sehol! A negyedik próba a kórus alatt november 20-án kezdődött, a főbejáratra merőleges levágásban; mindjárt a burkolat alatt nagyobb méretű régi faragott kövek és egy gondos falazású, téglalap alakú üreg, 220 cm. hosszú, 80 cm. széles, 120 cm. mély, fekszik a nyugati széle a főajtótól 450 cm-re. Oldalait 4 cm. vastag török téglával falazták, benne 5 emberi csontváz fejjel a főajtó felé, lábbal a főoltár irányában. A csontok közt egy kis darab selyemszövetet találtak. Lejebb ásva se akadtak boltozatra, se rendszeres sirra, csak a földbbe bedobált emberi csontokra.

Tehát a székesegyház nyugati része alatt nincs boltozat, kriptá vagy emberi csontthalmaz.

3. A munkálat kezdetén, kívül az északnyugati sarkon, a földben vékony falak kerültek elő, amelyek hosszan kifutnak nyugat felé a tér alatt. Ezek talán a Sz. Jakab templom sekrestyéjéhez vagy kerítéséhez tartoztak.

4. Az utcán az északi torony aljánál 1936 április 7-én fel-

bontották a földet, hogy a fal tövét szigetelő kátrányréteggel vonják be. A sarkon is, tőle keletre is 2 méterre támfalnak a lábazata tünt elő, de nem öntött falban. A lábazat 200x120 cm. alapon állt és 45 fok hajlással ment fölfelé. A támfalakat jól meg lehetett figyelni: az északi oldalnál kettő, a sarkon egy, a nyugati oldalon szintén egy. Bizonyára hasonló a déli torony alja is, azt azonban már nem szigetelték, csak az esőnek jobban kitett árnyékos északi oldalt. Ekkor a főajtótól északra 148 cm. széles téglaboltozatú üregre bukkantak, mindjárt a kövezet alatt. A 2 méternél magasabb sirkamrában nem volt emberi csont, csupán föld és kődarab. Epen olyan török téglával boltozták, mint a tőle 5 méterre a kórus alatt feltárt sírüreget. Mellette a járda alatt minkét oldalon 2—2 keskeny sír gondosan falazva, az emberi csontok körül a koporsónak csak nagyon gyér fekete foszlánya. Ezek még a Sz. Jakab templom körül elterülő temető nyomai. Az 5. számú házzal szemközt fekvő nagy sirkamra nyugatra nem folytatódik, elejét valamikor lebontották.

5. A készülő alttemplomban a keleti részből a nyugatiba lépcsőkön kell fölmenni, itt a rövid folyosó oly szűk volt, hogy a bal (déli) oldalról 4 fülkét lebontották, a 4 koporsót hivatalos közegek jelenlétében exhumálták, beszentelték és a belső jobb oldali ablaknyílás előtt embermagasságban csináltak nekik új fülkéket a meglevők fölé 1936 április 2-án. A keményfakoporsók jó karban voltak. A felirat a koporsókon gömbölyű fejű szegek sorozatából állott vörösréz vagy megzöldült színben. Így készítettek sírfeliratot azok, akik azt akarták, hogy a szöveg hosszabb ideig olvasható legyen.

Később ugyanezen a helyen két fenyődeszkát találtak, egyiken a 188 cm. hosszú oldallapra lila selyem volt rászegezve nagyfejű, de rövid szegekkel, a keresztalakot rajta 21 cm. széles fehér selyem adta, amelyet odavartak a lilához. Kár, hogy a másik ilyen ferde helyzetű oldallap nem került elő, pedig ezen kezdődött a felirat, amelynek így csak második felét ismerjük. A rövidítéses latin szöveg azt mondja: Fejérmegye első ülnökének hátrahagyott özvegye elhunyt életének 84. évében április 4-én 1877-ben.

6. A Sz. Jakab templom ősi fala is látható volt egy helyen: az északi torony északnyugati sarkától keletnek, a kórusfeljárat előtt 20 cm-mel kiugrik a mostani templom síkjából, feltűnően behajló ívet mutatva. Most szigetelő aszfaltréteggel öntötték be 2 méter mélyen.

Dr. Polgár Iván.